

آیا آزمایش موشک های بالستیک ایران نقض برجام است؟

علی ملکی، زهرا ملکی^۲

چکیده:

برجام، توافقی بر سر برنامه هسته ای در ۹۴/۴/۲۳ میان ایران و گروه ۵+۱ صورت گرفت. و اهداف آن تضمین صلح آمیز بودن برنامه هسته ای و شناخته شدن حق غنی سازی ایران و عدم دستیابی ایران به سلاح هسته ای؛ لغو تحریم های ظالمانه؛ شکسته شدن فضا سازی دشمن در سطح افکار عمومی دنیاست. در این مقاله با مطالعه منابع کتابخانه ای و اینترنتی به مرور ادبیات موضوع پرداخته ایم. تا نشان دهیم در قطعنامه های شورای امنیت تحریم های مربوط به موشک های بالستیک با توانایی حمل کلاهک اتمی و محدودیت خرید و فروش تسلیحات متعارف درج شده. اما موشک های ساخت ایران هیچکدام برای حمل سلاح هسته ای تجهیز نشده و صرفاً برای دفاع از تمامیت ارضی کشور ساخته شده اند. لذا از منظر حقوقی آزمایش های موشکی هیچ یک از مفاد برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت را نقض نمی کند. و این موضع گیری های خصمانه، دارای انگیزه های سیاسی و نشان دهنده این است که غرب رفتارهای دفاعی ایران را زیر نظر دارد و در صورت نیاز می تواند، به این بهانه به تعهداتش عمل نکند.

واژه های کلیدی: انرژی اتمی، موشک بالستیک، نقض برجام، آزمایش موشکی

۱- نویسنده و مسئول؛ کارشناس ارشد مدیریت دولتی، مدیریت نیروی انسانی؛ کارشناس مسئول استخدام و امور مرخصی های دادگستری استان آذربایجان شرقی؛ کارشناس رسمی دادگستری در امور ثبت شرکتها، علام تجاری و اختراعات؛ maleki@gmail.com

۲- کارشناسی حقوق، عضو شورای حل اختلاف تبریز

مقدمه:

بی شک مهمترین جنجال تاریخ دیپلماسی ایران بعد از ماجرای ملی شدن صنعت نفت بحران هسته ای شدن ایران است. مناقشه بزرگی که با ورود ایران به باشگاه کشورهای دارای انرژی هسته ای آغاز شده بود منجر به برخورد سازمان های بین المللی و قدرت های جهانی گردید. برای توسعه یافتگی ابزار های آن نیز باید مدنظر قرار گیرد. ایران به عنوان یک کشور عقب ننگه داشته شده نیاز مبرم به مجموعه ای از امکانات و تکنولوژی های پیشرفته احساس می کرد. با ورود ایران به مجموعه کشورهای دارای انرژی هسته ای، تحریم های شکننده ای به کشور تحمیل و تمامی مراودات سیاسی و اقتصادی تحت الشعاع آن قرار گرفت. طی سالهای ۱۳۸۲ تا ۱۳۹۲ بحران های مختلف سبب گردید از دستیابی ایران به منابع ناشی از فروش نفت و مبادلات تجاری و اقتصادی جلوگیری شد (احمدی و جلال پور، ۱۳۹۷):

تا مذاکراتی که در تیر ۱۳۹۴ با مسئولیت دکتر محمدجواد ظریف و در دولت دکتر روحانی با توافق جامع تقریباً تعدیل شد. توافق هسته ای که به عنوان برنامه جامع اقدام مشترک به امضای پنج عضو دائم شورای امنیت از یک طرف و ایران از طرف دیگر رسید، به منزله نقطه عطفی نه تنها در روابط خارجی ایران و بلکه در زمینه صلح و امنیت جهانی قلمداد شده است. تأثیر کلیدی برجام برای ایران شکسته شدن اجماع جهانی علیه ایران بود. در قالب برجام قدرتهای جهانی پذیرفتند که ایران با نسل جدید و پیشرفته سانتیفریوژ غنی سازی کند. تحریم های ایران برداشته شده و تهران مجوز فروش نفت را بار دیگر به دست آورد و فروش نفت ایران عملاً ظرف چند ماه دو برابر شد و به سطح قبل از تحریم ها رسید. بن بست تبادلات بانکی و سوئیفت شکست و روابط بانکی ایران با صدها بانک باز شد. ایران به خاطر برجام توانسته به دهها میلیارد دلار از داراییهای بلوکه شده خود دست یابد. (موسویان و حسینی، ۱۳۹۴، ص ۳۵۳) در این مقاله با مطالعه منابع کتابخانه ای و اینترنتی و همچنین مرور ادبیات موضوع و گردآوری داده ها و تحقیقات پیشین ضمن تجزیه و تحلیل موضوع برجام و آزمایش موشکی را موشکافی می نمایم.

چرا مذاکرات با قدرت های جهانی صورت گرفت؟

در این بخش از منظرهای متفاوت دلایل شکل گیری مذاکرات را شرح خواهیم داد؛ برای فهم صحیح از دلیل اجازه رهبر انقلاب به هیأت مذاکره کننده ایرانی برای مذاکره با دولت آمریکا در موضوع هسته ای و رسیدن به پاسخی منطقی در رابطه با نسبت این مذاکرات با "اصل استکبارستیزی نظام اسلامی" و در ادامه موضوع را از

رهگذر بررسی اهداف دو طرف این مناقشه مورد تحلیل قرار می دهیم. و در بخش بعد در نوشتاری که دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله خامنه ای در پاییز ۱۳۹۴ منتشر کرد علل توافق رهبری با موضوع مذاکرات، در نه گزاره بررسی خواهیم کرد.

۱) اهداف کلان دو طرف در چالش هسته ای:

در تحلیل کلان موضوع می توان بنیادی ترین هدف و خواست طرف مستکبر در این چالش و مذاکرات مربوط به آن را ریشه کنی صنعت هسته ای ایران دانست که رهبر انقلاب می فرماید: "هدف اینها ریشه کن کردن و از بین بردن صنعت هسته ای در کشور است و قصدشان این است که نگذارند صنعت هسته ای کشور و با اهدافی که نظام جمهوری اسلامی دارد تحقق پیدا کند. (آیت اله خامنه ای ۹۴/۴/۲) با این نگاه مهمترین هدف آمریکا دست برداشتن جمهوری اسلامی از غنی سازی بوده است. "در حرف های آمریکایی ها این معنا کاملاً خودش را نشان می دهد که بیائیم بنشینیم تا ایران را قانع کنیم که از غنی سازی دست بردارد؛ از انرژی هسته ای دست بردارد. (آیت اله خامنه ای، ۹۱/۱۱/۲۸) از سوی دیگر هدف اصلی جمهوری اسلامی حفظ حقوق مشروع خود در زمینه صنعت و فناوری هسته ای و به خصوص حفظ حق غنی سازی در داخل خاک و انجام آن توسط دانشمندان ایرانی بوده است. "ایران در مسئله هسته ای، فقط می خواهد حق غنی سازی او از طرف دنیا شناخته شود؛ مسئولان کشورهایی که مدعی هستند، اعتراف کنند که ملت ایران حق دارد غنی سازی هسته ای را برای اهداف صلح آمیز در کشور خودش و به دست خودش انجام دهد. (آیت اله خامنه ای ۹۲/۱/۱)

۲) اهداف جمهوری اسلامی برای مذاکرات هسته ای:

براساس بیانات رهبر انقلاب، جمهوری اسلامی علاوه بر اهداف کلان حفظ حقوق هسته ای و حق غنی سازی در رأس آن، به دنبال رسیدن به اهداف و دستاوردهایی نیز بوده است که رسیدن به آنها در بستر مذاکرات میسر می شده است. از منظر جمهوری اسلامی، سه هدف عمده عبارت بودند از:

✓ لغو تحریم های ظالمانه

✓ شکست فضا سازی دشمن در سطح افکار عمومی دنیا

✓ آشکارتر شدن ماهیت استکباری آمریکا

۳) منطق دیپلماسی و تاکتیک نرمش فهرمانانه:

از سوی دیگر توجه به نگاه رهبر انقلاب نسبت به مقوله دیپلماسی برای فهم صحیح این رویکرد ضروری است. رهبر معظم انقلاب به دیپلماسی در معنای درست خود که به نتایج عادلانه و منصفانه منجر شود معتقد بوده و این موضوع را از سالیان پیش به صراحت اعلام کرده اند. در این نگاه به خدمت گرفتن دیپلماسی در جهت

اهداف کلان و برای از بین بردن موانع و حربه های دشمن بدون عدول از اصول و منافع ملی امری مثبت است. از همین منظر منطق مجوز رهبر انقلاب به هیأت مذاکره کننده برای مذاکره پیرامون موضوع هسته ای با آمریکایی ها در چارچوب اهداف کلان و برای تأمین منافع ملت روشن می گردد. (ابوالحسن شیرازی، ۱۳۹۴)

۴-۴) دلایل موافقت رهبری با مذاکرات در بیانات ایشان

۴-۱) ایران می خواهد پرونده هسته ای بسته شود ولی طرف غربی نه.

«می شد در طول تمام دفعاتی که ایران و غرب به مذاکره با یکدیگر پرداختند، این پرونده با توافقی منطقی و عادلانه مختومه شود. اما اسناد حاصل از مذاکرات می گوید که هر بار، این زیاده خواهی طرف غربی بود که مذاکرات را به سرانجام نرساند و این نشان می دهد که ادامه دار شدن پرونده هسته ای ایران برای طرف غربی سودی دارد که تمام شدنش ندارد.» «بارها تا لحظه حل پیش رفتیم، امضاء کردند، آژانس هسته ای امضاء کرد- قبول کردند که این اشکالاتی که وجود داشته برطرف شده- خب باید قضیه تمام می شد... اینها سند است، اینها قابل انکار نیست... اما آمریکائی ها بلافاصله یک چیز جدید را مطرح کردند...» ۱۳۹۲ / ۴ / ۵

۴-۲) هنر توافق در ادامه دادن مسیر است.

«عمده ترین گره مذاکرات هسته ای که با اسم های زیبای شفاف سازی و جلب اعتماد جهانی از طرف آمریکا به خورد افکار عمومی دنیا داده می شود، همان توقف کامل چرخه هسته ای ایران است که ایران هم هیچگاه در برابر این خواسته تسلیم نشد.» «تعامل با دنیا هیچ ایرادی ندارد، ما از اول هم اهل تعامل با دنیا بودیم... این خسارت است» ۱۳۹۲ / ۴ / ۳۰

۴-۳) تجربه ای برای اعتماد به نیروی درونی کشور:

«مذاکره در موضوعات خاص اشکالی ندارد؛ منتها گفتم من اعتماد ندارم، خوشبین نیستم به مذاکره، لکن می خواهند مذاکره کنند، بکنند؛ ما هم به اذن الله ضرری نمی کنیم. یک تجربه ای در اختیار ملت ایران است که این تجربه ظرفیت فکری ملت ما را بالا خواهد برد.» ۱۳۹۲ / ۰۸ / ۱۲

۴-۴) حمایت از تصمیم مسئولین اجرایی کشور:

« من خودم مسئول اجرایی بوده ام، وسط میدان بوده ام، سنگینی کار و سختی کار را با همه وجودم احساس کرده ام. ... لذا اینها [مسئولان اجرایی] احتیاج به کمک دارند، من هم کمکشان می کنم، حمایتشان می کنم، این

یک طرف قضیه است که قطعی است. از یک طرف اصرار دارم بر تثبیت حقوق ملت ایران. ... از حقوق ملت ایران یک قدم عقب نشینی نباید بشود» ۲۹ / ۸ / ۱۳۹۲

۴-۵ آشکارشدن دشمنی، دشمن:

«یکی از برکات همین مذاکرات اخیر این بود که دشمنی آمریکایی‌ها و مسئولین دولت ایالات متحده آمریکا با ایران و ایرانی، با اسلام و مسلمین آشکار شد، برای همه مدلل شد، همه این را فهمیدند.» «می گویند ما تحریم کردیم، ایران مجبور شد بیاید پای میز مذاکره، نه، [این طور نیست]. ما قبلاً هم اعلان کردیم، قبل از این حرفها هم ما گفتیم [که] نظام جمهوری اسلامی درباره‌ی موضوعات خاصی که مصلحت بداند، با این شیطان برای رفع شرّ او و برای حلّ مشکل، مذاکره می کند؛ معنای این آن نیست که این ملت مستأصل شده است، ابداً.» ۱۹ / ۱۰ / ۱۳۹۲

۴-۶ عادی شدن رابطه آژانس با ایران:

«همه بدانند که با وجود ادامه مذاکرات، فعالیتهای جمهوری اسلامی ایران در زمینه تحقیق و توسعه هسته ای به هیچ وجه متوقف نخواهد شد و هیچیک از دستاوردهای هسته ای نیز تعطیل بردار نیست، ضمن آنکه روابط آژانس بین المللی انرژی اتمی با ایران نیز باید روابط متعارف و غیرفوق العاده باشد.» ۲۰ / ۱ / ۱۳۹۳

۴-۷ مقابله با جریان های مخرب افکار عمومی ایران

«هدف آنها این است که با این بهانه، فضای بین المللی را بر ضد ایران حفظ کنند و بر همین اساس بود که با طراحی جدید دولت برای مذاکره در خصوص موضوع هسته ای موافقت شد تا این جوّ جهانی شکسته و ابتکار عمل از طرف مقابل گرفته شود و حقیقت نیز برای افکار عمومی دنیا مشخص شود.» ۲۰ / ۱ / ۱۳۹۳

۴-۸ تاکید بر نداشتن سلاح هسته ای

«می گویند ما از بمب هسته‌ای می ترسیم! اولاً تضمین برای جلوگیری از سلاح هسته‌ای راه‌های خودش را دارد... ثانیاً اگر بنا است که راجع به مسئله‌ی سلاح هسته‌ای کسی نگران باشد، آن، آمریکا نیست. آمریکا که خودش چند هزار کلاهک هسته‌ای دارد، چند هزار بمب هسته‌ای دارد، و خودش به کار برده. ... شما چه کسی هستید که بایستی نگران این باشید که فلان کشور به سلاح هسته‌ای دست پیدا می کند یا نمی کند؛ وانگهی آن دستگاه‌هایی که مسئولند، خب بله، می شود تضمین کرد. البته هم شده است یعنی روشن است؛ شاید خود آنها هم می دانند. اصل حرف آنها حرف ناحقی است.» ۱۶ / ۴ / ۱۳۹۳

۴-۹ به دست گرفتن ابتکار عمل در سیاست خارجی:

«من همواره طرفدار ابتکار در سیاست خارجی و مذاکره بوده و هستم و توصیه همیشگی من به مسئولان این بوده که در سیاست خارجی و مبادلات بین المللی هرچه تلاش و ابتکار وجود دارد به کار بندند اما نباید

نیازمندی های کشور و برخی مسایل همچون تحریم ها، به مذاکره گره زده شود « ۹۳/۲/۲۱ (خامنه ای، ۱۳۹۴)»...من البته هیچ وقت نسبت به مذاکره ای با آمریکا خوش بین نبودم. نه از باب یک توهم بلکه از باب تجربه؛ تجربه کردیم. حالا اگر یک روزی — ما که در آن روز قاعدتاً نخواهیم بود— شماها ان شاء الله در جریان حوادث و جزئیات و یادداشت ها و نوشته های این روزها قرار بگیرید، خواهید دید که این تجربه ای ما از کجا حاصل شده؛ تجربه کردیم. البته این را هم ما گفتیم که توافق نکردن بهتر از توافق بد است — که این حرف را آمریکایی ها هم می زنند — این فرمول، فرمول درستی است؛ توافق نکردن از توافق کردنی که در آن، منافع ملت پامال بشود، عزت ملت از بین برود، ملت ایران با این عظمت، تحقیر بشود [بهتر است]، توافق نکردن شرف دارد بر یک چنین توافق کردنی. این مذاکراتی که دارد انجام می گیرد — که بخشی از آن هم مذاکره ای با طرفهای آمریکایی است — فقط در موضوع هسته ای است؛ فقط ما در هیچ موضوع دیگری فعلاً با آمریکا مذاکره نداریم؛ هیچ؛ این را همه بدانند؛ نه در مسائل منطقه، نه در مسائل گوناگون داخلی، نه در مسائل بین المللی؛ امروز فقط موضوع مورد بحث و مورد مذاکره، مسائل هسته ای است. حالا، این تجربه ای خواهد شد؛ اگر طرف مقابل از کج تابی های معمولی خودش دست برداشت، این یک تجربه ای برای ما می شود که خیلی خوب، پس می شود در یک موضوع دیگر هم با اینها مذاکره کرد؛ اما اگر دیدیم نه، این کج تابی هایی که همیشه از اینها دیده ایم باز هم وجود دارد و کج راهه دارند می روند، خوب طبعاً تجربه ای گذشته ما تقویت خواهد شد.» (۱۳۹۴/۱/۲۰ (موحد، ۱۳۹۶)

• (۵) از منظر تحولات سیاسی منطقه:

شتاب زمانی و سرعت سیر تحولات هسته ای شدن ایران در دهه گذشته باعث مهم و محسوس شدن این موضوع بر دیگر مناقشات سیاست خارجی در سپهر سیاسی منطقه گردیده بود بطوری که عمق تعارض های واحدها تا به آنجا گسترش یافته بود که تحریم ها و محاصره اقتصادی جمهوری اسلامی ایران نزد این واحدهای سیاسی منطقه ای جنبه عقلانی یافته و حتی علیرغم نگاه سیال و تغییر نگاه دیپلماسی دولت ها در ایران نسبت به موضوع هسته ای کنش گران سیاسی در منطقه دارای ثبات رفتاری بیشتری نسبت به مخالفت با پرونده هسته ای ایران بوده اند. بر طبق منطق حفظ توازن قوا در نزد واحدهای سیاسی خاورمیانه حداقل حفظ منافع موجود در مقابل ایرانی قدرتمند تصمیم غالب این واحدها بوده است. چپستی این تصمیمات در دیپلماسی هسته ای واحدهای خاورمیانه برگرفته از نگاه ناتوان تر در مقابل ایرانی با قدرت بازدارندگی بیشتر است که باتوجه به ماهیت متفاوت قدرت نظامی و ژئوپلتیکی این واحدها در برابر ایران واحدهای سیاسی منطقه ای بیشتر خواهان چند کشور چند قطبی در خاورمیانه هستند تا اینکه کشوری ضلع قدرت را به نفع خود تغییر دهد. با موفقیت

های هسته ای ایران، اتحادها و مسابقه تسلیحاتی شتاب افزون تری یافته و هم زمان ما شاهد حضور بیشتر و پرنگ تر ایالات متحده در خاورمیانه برعلیه منافع ملی ایران بودیم. اتخاذ تصمیم نیز برای بسیاری از واحدهای خاورمیانه حیاتی و مشکل گردیده و آنها را در تنگنای امنیتی متعدد قرار داده بود به طوری که از یک طرف حفظ منافع موجود و جلوگیری از اسرائیلی با قدرت بیشتر و از طرفی جلوگیری از هسته ای شدن و قدرت روز افزون ایران را شاهد بودند که در نهایت، حیات آنها را با مخاطره مواجه خواهد کرد و این کشورها را بر سر یک معمای راهبردی قرار داده بود به طوری که یا باید به سمت منطقه عاری از سلاح های کشتار جمعی بروند که با وجود اسرائیل و اهمیت انرژی خاورمیانه غیرممکن به نظر می رسد و یا اینکه به مسیر متوقف کردن ایران و اقدام دسته جمعی بروند و یا آنها نیز حداقلی از بازدارندگی را بدست آورند. که با توجه به ماهیت و هویت سیاسی واحدهای خاورمیانه ای و سایه انداختن ایالات متحده بر تارک امنیتی آنها بعید به نظر می رسد که آنها توان دفاع از ایران هسته ای در برابر اسرائیل را داشته باشند. در حقیقت رویکرد نظری اعراب در کنار نگاه به امنیت خود عمدتاً شکل تعارض به خود گرفته تا همکاری و به همین دلیل اساسی در کنار فرافکنی های غرب و امنیتی کردن مسئله هسته ای در برخورد با این مسئله گویا راهی جز مخالفت با این مسئله تا قبل از اجرایی شدن برجام برای آنها وجود نداشته است. در میان کشورهای غیرعربی منطقه اسرائیل بیشترین نگرانی را در مورد پیشرفت برنامه موشکهای بالستیک و توان هسته ای ایران را داشته و از آنجا که این کشور توانایی یک جنگ فراگیر علیه تهران را با توجه به گستردگی جغرافیایی مراکز هسته ای ایران و ترس از اقدامات تلافی جویانه تهران و عدم عمق استراتژیک کشور خود نداشته است. بیشتر درصدد مخدوش ساختن چهره ایران در برجسته کردن تهدید هسته ای جمهوری اسلامی ایران برای کل منطقه بوده است. (زیبا کلام و زمانی؛ ۱۳۹۶)

برنامه جامع اقدام مشترک :

مذاکرات رسمی برای طرح جامع اقدام مشترک درباره برنامه اتمی ایران با پذیرفتن توافق موقت ژنو بروی برنامه هسته ای ایران در ۲۵ اسفند ۹۳ (نوامبر ۲۰۱۳) شروع شد. به مدت ۲۰ ماه کشورهای گروه ۱+۵ و ایران درگیر مذاکره بودند که در ۲۳ فروردین ۹۴ (آوریل ۲۰۱۵) تفاهم هسته ای لوزان شکل گرفت.

توافق موقت ژنو:

این توافق، نامه ای شش ماهه و قابل تمدید پیرامون برنامه هسته ای ایران است که در ۳ آذر ۱۳۹۲ (۲۴ نوامبر ۲۰۱۳) میان ایران و گروه ۱+۵ امضا شد. این توافقنامه با هدف «تضمین صلح آمیز بودن برنامه هسته ای ایران» امضا

گردید، طرفین «به صورت داوطلبانه» متعهد شدند تا اقدامات متقابلی را به عنوان گام اول یک راه حل جامع انجام دهند. بنا بر این توافق، ایران برنامه هسته‌ای خود و غنی‌سازی اورانیوم را به شکلی محدود ادامه خواهد داد و نظارت آژانس بین‌المللی انرژی اتمی را بر تأسیسات خود تسهیل خواهد نمود. در عوض، طرف مقابل بخشی از تحریم‌های وضع شده علیه ایران را تعلیق می‌کند و از وضع تحریم‌های جدید اعم از بین‌المللی، چندجانبه و یک‌جانبه خودداری خواهد نمود. (قیصر بیگی، ۱۳۹۴)

تفاهم لوزان:

بیانیه سوئیس، شامل خلاصه‌ای از مجموع راه حل‌های تفاهم شده برای رسیدن به برنامه جامع اقدام مشترک پیرامون برنامه هسته‌ای ایران تا ضرب الاجل ۱۰ تیر ۱۳۹۴ است که پس از دو دور مذاکره در ۱۳ فروردین ۱۳۹۴ در لوزان سوئیس منعقد و در دانشگاه پلی تکنیک فدرال لوزان با حضور محمد جواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران و فدریکا موگرینی، نماینده عالی اتحادیه اروپا در سیاست خارجی و امور امنیتی قرائت شد. این بیانیه متضمن راه حل هاست و جنبه حقوقی نداشته و صرفاً راهنمای مفهومی تنظیم و نگارش برنامه جامع اقدام مشترک را فراهم خواهد ساخت. بر این اساس تدوین برنامه جامع اقدام مشترک با مینا قرار دادن راه حل‌ها در آینده تدوین گردید. این تفاهم در برگیرنده موارد ذیل است:

• تداوم برنامه هسته‌ای از جمله غنی‌سازی:

در چارچوب راه حل‌های موجود، هیچ‌یک از تأسیسات و فعالیت‌های مرتبط هسته‌ای متوقف، تعطیل و یا تعلیق نمی‌شود و فعالیت‌های هسته‌ای ایران در تمامی تأسیسات هسته‌ای از جمله نطنز، اصفهان و ... ادامه خواهد یافت. بر اساس راه حل‌های بدست آمده تأسیسات هسته‌ای فردو به مرکز تحقیقات هسته‌ای و فیزیک پیشرفته تبدیل خواهد شد. مطابق راه حل‌های موجود؛ راکتور تحقیقاتی اراک، آب سنگین باقی خواهد ماند و با انجام بازطراحی ارتقاء یافته و روزآمد خواهد شد. ایران در جهت شفافیت و اعتماد سازی به صورت داوطلبانه پروتکل الحاقی را به صورت موقت اجرا نموده و در ادامه فرایند تصویب این پروتکل طبق یک جدول زمانی در چارچوب اختیارات رئیس‌جمهور و مجلس شورای اسلامی به تصویب خواهد رسید.

• لغو تحریم‌ها:

براساس راه حل‌های بدست آمده، پس از اجرایی شدن برنامه جامع اقدام مشترک، تمامی قطعنامه‌های شورای امنیت لغو خواهد شد و همه تحریم‌های اقتصادی و مالی چند جانبه اروپا و یکجانبه آمریکا از جمله تحریم‌های مالی، بانکی، بیمه، سرمایه‌گذاری و تمامی خدمات مرتبط با آنها در حوزه‌های مختلف از جمله نفت، گاز، پتروشیمی و خودرو سازی فوراً لغو خواهند شد. همچنین کشورهای عضو گروه (۱+۵) متعهد هستند از وضع تحریم‌های جدید در موضوع هسته‌ای خودداری نمایند. همکاری‌های بین‌المللی هسته‌ای با جمهوری اسلامی ایران از جمله با اعضای ۱+۵ در حوزه ساخت نیروگاه‌های هسته‌ای، رآکتور تحقیقاتی، گداخت هسته‌ای، ایزوتوپ‌های پایدار، ایمنی هسته‌ای، پزشکی و کشاورزی هسته‌ای و ... امکان‌پذیر و ارتقاء پیدا خواهند کرد. (یحیوی، ۱۳۹۶)

• برنامه جامع اقدام مشترک (برجام):

برجام، توافقی بین‌المللی بر سر برنامه هسته‌ای ایران است که در تاریخ ۲۳ تیر ۱۳۹۴ (۱۴ ژوئیه ۲۰۱۵) میان ایران و کشورهای آمریکا، روسیه، چین، فرانسه، انگلیس و آلمان (گروه ۱+۵) در شهر وین صورت گرفت. هدف این مذاکرات رسیدن به یک راه حل جامع مورد توافق و بلند مدت است به نحوی که تضمین کند برنامه هسته‌ای ایران کاملاً صلح‌آمیز باقی خواهد ماند. در این توافق ایران اعلام می‌نماید تحت هیچ شرایطی به دنبال دستیابی یا گسترش سلاح هسته‌ای نیست. راه حل جامع مذکور مبتنی بر این اقدامات اولیه بوده و به یک گام نهایی منجر خواهد شد که دوره زمانی آن مورد توافق قرار گرفته و به رفع نگرانی‌ها می‌انجامد. این راه حل جامع، ایران را قادر می‌سازد تا به طور کامل از حقوق خود در بهره‌گیری از انرژی هسته‌ای برای اهداف صلح‌آمیز بر اساس مواد مرتبط در معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای و با رعایت تعهدات خود بر طبق معاهده از آن برخوردار شود. در این توافق چند گام وجود دارد؛ این گام‌ها هر یک وظایف طرفین را اعلام می‌دارد. گام اول مربوط به اقدامات داوطلبانه ایران در جهت اعلام حسن نیت و حفظ فضای سازنده در مذاکرات است و در آن ایران نسبت به تعلیق برخی از فعالیت‌های هسته‌ای خود اقدام می‌نماید. در مقابل این اقدامات وظایفی بر عهده طرف توافق گذاشته شده است که عموماً مربوط به تحریم‌هایی است که طی ساله‌های گذشته در رابطه با فعالیت‌های هسته‌ای ایران وضع شده بودند بطور مثال:

توقف تلاش برای کاهش خرید نفت خام ایران به نحویکه مشتریان فعلی بتوانند میانگین میزان کنونی خرید نفت خام خود از ایران را کماکان ادامه دهند. بازگشت مبالغ مشخص از عواید فروش نفت ایران در خارج از کشور به ایران. در مورد معاملات نفتی مذکور، تحریم های اتحادیه اروپا و آمریکا بر بیمه و خدمات حمل و نقل مرتبط، تعلیق می شوند. تعلیق تحریم های آمریکا و اتحادیه اروپا بر:

۱. صادرات پتروشیمی ایران و نیز تعلیق تحریم خدمات مرتبط
 ۲. طلا و فلزات گران بها، و تعلیق تحریم خدمات مرتبط
 ۳. تعلیق تحریم های آمریکا بر صنعت خودرو و تعلیق تحریم های خدمات مرتبط
 ۴. صدور گواهی عرضه و نصب قطعات یدکی برای ایمنی پرواز هواپیماهای غیرنظامی ایران و خدمات مرتبط.
 ۵. عدم صدور قطعنامه های جدید تحریم هسته ای توسط شورای امنیت سازمان ملل متحد
 ۶. عدم صدور قطعنامه های جدید تحریم هسته ای از سوی اتحادیه اروپا
 ۷. دولت آمریکا، در چارچوب اختیارات قانونی رئیس جمهور و کنگره از تحمیل تحریم های جدید هسته ای خودداری خواهد کرد. و ... (ملاکریمی و همکاران، ۱۳۹۶)
- گام نهایی شامل این اصل اساسی که «تا در مورد همه چیز توافق نشود، در خصوص هیچ چیزی توافق حاصل نشده است.» این توافق در تاریخ ۲۹ تیر ماه ۱۳۹۴ در شورای امنیت به رای گذاشته شد تا تحت ماده ۴۱ فصل هفتم منشور ملل متحد، تبدیل به قطعنامه ۲۲۳۱ گردید. با عنایت به ماهیت بررسی توافق ابتدا شرح کوتاهی از قطعنامه های مرتبط با فعالیت های هسته ای در ذیل خواهد آمد.

سابقه تحریم تسلیحاتی ایران:

موضوع برنامه هسته ای موجب شد شورای امنیت محدودیت هایی را در قالب تحریم بر ایران وضع نماید، اما گستره و طیف اقدامات تحریمی شورا از جمله تحریم های تسلیحاتی غیرمرتبط با سلاح های هسته ای موضوعی است که جای تأمل دارد. به عبارت دیگر، شورا نه تنها مقوله موشک های بالستیک را در خصوص ابعاد نظامی برنامه هسته ای ایران مد نظر قرار داده، بلکه موضوع تحریم هر گونه تسلیحات را هم مد نظر قرار داده است. با این حال، به نظر می رسد شورا قصد داشته با مسدود نمودن هر گونه درآمد مالی برای ایران به واسطه فروش تسلیحات و از طرف دیگر، امکان واردات تسلیحات از دیگر کشورها که برخی از قطعات آنها قابل استفاده در موشک های بالستیک است، موجب محدودیت های بسیار برای ایران در این گونه موارد شود. سابقه تحریم تسلیحاتی ایران به بند پنجم قطعنامه ۱۶۹۶ مورخ ۳۱ جولای ۲۰۰۶ می رسد این قطعنامه طی نشست ۵۵۰۰ ام با

۱۴ رأی موافق و ۱ رأی مخالف در شورای امنیت سازمان ملل متحد تصویب شد. در این قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل پس از ابراز نگرانی از اهداف برنامه هسته‌ای ایران، از ایران خواست تا برنامه غنی‌سازی اورانیوم خود را متوقف کند. این قطعنامه ذیل ماده ۴۰ منشور ملل متحد صادر شده و به موضوع مراقبت دولت‌ها از انتقال کالاها و خدمات مرتبط با برنامه هسته‌ای و برنامه موشک‌های بالستیک ایران می‌پردازد. اگرچه لحن این بند نیز توصیه‌ای است و عمده توجه شورا در بحث الزام آور بودن به موضوع تعلیق‌های مورد نظر آژانس بین‌المللی انرژی اتمی معطوف است.

قطعنامه ۱۷۳۷ مورخ ۲۶ دسامبر ۲۰۰۶ صادر شد. پیش‌نویس این قطعنامه توسط فرانسه، آلمان و انگلیس به علت آن تهیه شد که ایران برنامه غنی‌سازی اورانیوم خود را بر طبق قطعنامه ۱۶۹۶ متوقف نکرد. این قطعنامه با رأی هر ۱۵ عضو شورای امنیت سازمان ملل به تصویب رسید. در این قطعنامه برای وادار کردن جمهوری اسلامی به توقف برنامه غنی‌سازی اورانیوم تحریم‌هایی بر ضد ایران وضع شد. و در آن به سیستم‌های پرتاب تسلیحات هسته‌ای اشاره شده است. بند سوم قطعنامه ۱۷۳۷ در مقام بیان الزام مراقبت دولت‌ها در ارائه خدمات و کالاهای مرتبط با برنامه هسته‌ای ایران (غنی‌سازی، باز فرآوری و فعالیتهای مرتبط با آب سنگین)، بحث توسعه سیستم‌های پرتاب تسلیحات هسته‌ای را نیز در این دسته قرار می‌دهد. تحریم تسلیحاتی شورای امنیت سازمان ملل متحد علیه ایران برای نخستین بار در قطعنامه ۱۷۴۷ مورخ ۲۷ مارس ۲۰۰۷ برقرار شد. این قطعنامه با رأی موافق تمامی پانزده عضو شورای امنیت سازمان ملل متحد، به تصویب رسید. در آن از تمامی کشورهای جهان خواسته شده است تا فعالیت خود با شرکت‌های ایرانی را که در زمینه انرژی هسته‌ای فعالیت دارند، محدود کنند. همچنین برخی شرکت‌ها و افراد ایرانی در این قطعنامه تحریم شدند و نیز ممنوعیت صادرات و واردات سلاح‌های سنگین به ایران از دیگر موارد این قطعنامه است. شورای امنیت به جمهوری اسلامی ایران ۶۰ روز مهلت داد تا با تبعیت از این قطعنامه و در خواست‌های قطعنامه ۱۷۳۷ به فعالیت‌های «حساس اتمی» خود، پایان دهد.

در قطعنامه ۱۸۰۳ مورخ ۳ مارس ۲۰۰۸، با ۱۴ رأی مثبت و یک رأی ممتنع، در محکومیت برنامه هسته‌ای ایران ۹ ماه پس از قطعنامه قبلی به تصویب کرد. در قطعنامه‌های قبل اشخاص و شرکت‌های مشخصی به دلیل دست داشتن در برنامه هسته‌ای ایران شامل تحریم‌های مالی و مسافرتی قرار گرفته بودند. در این قطعنامه افراد جدیدی به لیست اضافه شدند. همچنین برای اولین بار تحریم‌هایی کلی برای اقتصاد ایران از جمله کنترل صادرات و واردات ایران خصوصاً کالاهایی که دارای مصرف دوگانه در صنایع نظامی و غیرنظامی وضع گردید. در این قطعنامه به بحث سیستم‌های پرتاب تسلیحات هسته‌ای اشاره شده و موضوع تحریم تسلیحاتی به طور مشخص ذکر نشده است. بند نهم به ممنوعیت حمایت مالی از سیستم‌های پرتاب تسلیحات هسته‌ای اشاره دارد.

قطعنامه ۱۸۳۵ در تاریخ ۷ دی ۱۳۸۷ (۲۷ سپتامبر ۲۰۰۸) با رأی موافق این قطعنامه را به تصویب رساند. این قطعنامه از ایران می‌خواهد که بدون وقفه به تعهداتش در قبال قطعنامه‌های قبلی عمل کند و خواسته‌های شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی را برآورده سازد.

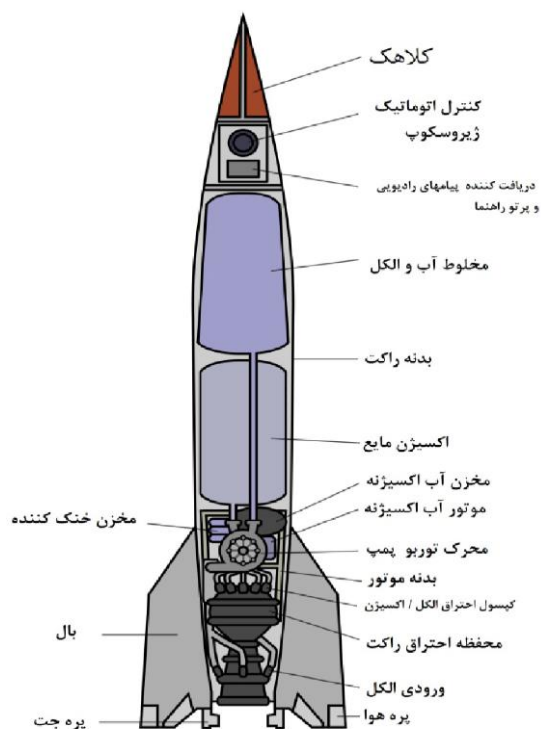
قطعنامه ۱۹۲۹ با رأی موافق، یک خودداری از شرکت در رأی‌گیری و ۲ رأی مخالف در ۹ خرداد ۱۳۸۹ (۹ ژوئن ۲۰۱۰) به تصویب رسید و تحریم‌های اقتصادی شدیدی را علیه ایران وضع کرد. صدور این قطعنامه در پی عدم اجرای مفاد قطعنامه‌های ۱۶۹۶، ۱۷۳۷، ۱۷۴۷، ۱۸۰۳، ۱۸۳۵ و ۱۸۸۷ از سوی ایران صورت گرفت. این قطعنامه آغاز چهارمین دور تحریم‌های علیه ایران است. بر اساس این قطعنامه ایران نباید از هیچ فعالیت تجاری مرتبط با غنی‌سازی اورانیوم و دیگر مواد یا فناوری‌های هسته‌ای دیگر کشورها بهره‌مند شود و تمامی کشورها می‌بایست از انتقال هرگونه تانک، خودروهای زرهی، هواپیماهای جنگی، هلیکوپترهای تهاجمی، توپخانه کالیبر بالا، کشتی‌های نظامی، موشک و سیستم‌ها و قطعات مرتبط با آنها به ایران خودداری کنند. همچنین در این قطعنامه آزمایش‌های موشکی ایران که در آن از تکنولوژی بالستیک با قابلیت حمل کلاهک هسته‌ای استفاده می‌شود منع شد. اگر ایران تمام فعالیت‌های مرتبط با غنی‌سازی و باز فرآوری خود را متوقف کند، این قطعنامه به حالت تعلیق در خواهد آمد. بند هفتم قطعنامه ۱۹۲۹ به این نکته توجه دارد که ایران نباید طی فعالیت‌های تجاری خود منفعتی را در قبال فعالیت‌هایی خاص از جمله فناوری مرتبط با موشک‌های بالستیک که قادر به پرتاب سلاح‌های هسته‌ای هستند، در کشورهای دیگر داشته باشد. بند هشتم این قطعنامه نیز به صراحت و برای بار دوم بحث تحریم تسلیحاتی را پیش می‌کشد.

قطعنامه ۱۹۸۴ با رأی موافق و ۱ رأی ممتنع در تاریخ ۱۹ خرداد ۱۳۹۰ (۹ ژوئن ۲۰۱۱) تصویب شد. در اصل سندی بین‌المللی درباره عدم گسترش جنگ‌افزار هسته‌ای ایران و تمدید قطعنامه‌های قبلی است.

قطعنامه ۲۲۳۱ در تاریخ ۲۹ تیرماه ۱۳۹۴ (۲۰ ژوئیه ۲۰۱۵) در شورای امنیت به رأی گذاشته شد که با تصویب آن تمام قطعنامه قبلی که علیه ایران صادر و منجر به تحریم‌های وسیع در رابطه با موضوع هسته‌ای کشور شده بود را ملغی کرد. طبق برجام، این توافق رسماً مورد حمایت شورای امنیت سازمان ملل قرار گرفت و آن را با گنجاندن در حقوق بین‌الملل بصورت قانونی الزام آور ساخت. (عابدینی، ۱۳۹۵)

معرفی برنامه موشکی ایران:

یکی از پشتوانه ها و تکیه گاه های نظامی کشورها در عرصه بین المللی، قدرت موشکی آنهاست. در جهان امروزی به رغم امضای پیمان نامه های متعدد کشورها و قراردادهای بین المللی که برای کنترل تکنولوژی موشکی در سازمان ملل به امضاء می رسد، در نهایت کشوری حرف اول را می زند که به لحاظ موشکی مجهزتر باشد. تا قبل

شکل ۱- ساختار عمومی یک موشک

از جنگ جهانی دوم فقط چندین کشور مانند روسیه و آلمان که در حال جنگ بودند؛ ابرقدرت موشکی محسوب می شدند. در واقع جنگ برای اینها مانند کاتالیزوری در جهت پیشرفت صنایع موشکی بود؛ و هر روز قدرتمند و قدرتمندتر می شدند. این امر موجب رعب و وحشت کشورهای دیگر شد، چرا که از همان ابتدا هم پیش بینی می شد اگر فقط چند ابر قدرت خاص، این تکنولوژی را به دست می گرفتند دیگر پاسخ ندادن به درخواست های آنها کار مشکلی بود. پس از فروکش کردن التهابات جنگ جهانی دوم، بسیاری از کشورها دست بکار شدند زیرا می دانستند اگر سیستم موشکی قوی داشته باشند پشتوانه خوبی برای حفظ امنیت دارند. هرروزه انواع موشک ساخته و آماده می شد و در این میان فناوری ساخت موشک های بالستیک، توجه همگان را بیش از دیگر شاخه ها به خود جلب کرد. برد بسیار بالا و توانایی حمل مقدار زیاد مهمات آنها را از سایر موشک ها

متمایز می سازد همین موضوع، موجب رعب و وحشت می شود با اینکه موشک بالستیک به خودی خود یک سلاح کشتار جمعی محسوب نمی شود اما می تواند مقدار زیادی از انواع سلاح های کشتار جمعی را با خود حمل کند و به عنوان یک منبع نگرانی برای کشورها به حساب آید.

تکنولوژی موشک های بالستیک:

یک موشک بالستیک در حقیقت یک ماشین تحویل موشک و شامل سیستم رهیاب، محفظه حمل مهمات و اساساً علیه اهداف زمینی و سطحی مورد استفاده قرار می گیرد. انواع گوناگون موشک های بالستیک بر حسب برد، طبقه بندی می شوند. در ساخت موشک های بالستیک، مبحث پیشران که مشخص کننده برد و توانایی حمل مهمات که قدرت تخریب آنها افزایش می دهد از درجه اهمیت برخوردارند.

موشک های بالستیک تا ارتفاع بالایی اوج می گیرند حتی برخی از آنها جو زمین نیز خارج می شوند و با استفاده از یک ماشین ورود مجدد به جو باز می گردند و با استفاده از نیروی جاذبه زمین به سمت هدف البته با هدایت صحیح می روند. موشک های بالستیک از لحاظ برد به ۵ گروه زیر تقسیم می شوند:

۱. موشک جنگی کوتاه برد تا ۱۵۰ کیلومتر
۲. موشک بالستیک کوتاه برد از ۱۵۰ تا ۷۹۹ کیلومتر
۳. موشک بالستیک میان برد از ۸۰۰ تا ۲۳۹۹ کیلومتر
۴. موشک بالستیک دوربرد از ۲۴۰۰ تا ۵۴۹۹ کیلومتر
۵. موشک بالستیک قاره پیما با برد ۵۵۰۰ کیلومتر به بالا.

صنایع موشک سازی ایران برای دفع حملات موشکی رژیم بعث عراق توسط سپاه پاسداران از طریق ایجاد واحد هوافضا به فرماندهی شهید حسن تهرانی مقدم پا به عرصه گذاشت؛ و ساخت انواع موشک ها را در دستور کار خود قرار داد؛ این یگان در سالهای اخیر با تلاش نیروهای متخصص خود توانستند با ساخت انواع موشک های "کوتاه برد"، "میان برد" و "دور برد" علاوه بر بالا بردن توان رزمی ایران تعجب جهانیان را نیز برانگیزند. تقسیم بندی نمونه ای از موشک های ساخت کشور بشرح ذیل است:

۱. موشک های بالستیک دوربرد = شهاب ۴، شهاب ۵، شهاب ۶، سجیل، ماهواره بر سفیر و پروژه کوثر
۲. موشک های بالستیک میان برد = شهاب ۳، فجر ۳، عاشورا و قدر ۱۱۰
۳. موشک های بالستیک کوتاه برد = شهاب ۱، شهاب ۲ و فاتح ۱۱۰
۴. موشک بالستیک ضد کشتی = خلیج فارس
۵. راکت های توپخانه ای = صمید، تندر ۶۹، زلزال ۱، زلزال ۲ و زلزال ۳
۶. موشک های زمین به هوا = محراب، شاهین، میثاق ۱، میثاق ۲، صیاد ۱، شهاب، ثاقب و مرصاد
۷. موشک ضد هلی کوپتر = قائم
۸. موشک های ضد تانک هدایت شونده = صاعقه، رعد، توفان، توفان ۲، توفان ۵، توسن و دهلاویه
۹. موشک های ضد کشتی = نور، کوثر، قادر و ظفر
۱۰. موشک کروز = نصر ۱ و مسکات
۱۱. موشک بدون بال = قیام
۱۲. موشک های هوا به زمین = شفق، شاهین ۳، ستار و عصر ۶۷

۱۳. موشک های هوا به هوا = فاطر و سجیل

۱۴. اژدرها = کوسه، یاسین و حوت

کاتیوشا = آرش، فجر ۳، فجر ۵، فلق ۱، فلق ۲، عقاب و حاسب. (خلیلی، ۱۳۹۵)

نظرات در خصوص برنامه موشکی ایران:

تحریم های موشکی علیه ایران در دوران ریاست جمهوری ترامپ به اوج خود رسید. دولت ترامپ در ۱۵ بهمن ۱۳۹۵ (۳ فوریه ۲۰۱۷) لیست تحریم های علیه ایران را افزایش داد و ۱۲ شخصیت حقوقی و ۱۳ شخص حقیقی را به فهرست تحریم ها افزود. این تحریم ها نشان می دهد که امریکا به دنبال بهانه ای برای از سر گیری تحریم ها و تهدید های خود می باشد. محمدجواد ظریف وزیر امور خارجه کشورمان در توثیت های خود نیز اعلام کرد: "نه برجام و نه قطعنامه شورای امنیت ایران را از کار بروی موشک هایی که برای حمل کلاهک هسته ای طراحی نشده اند منع نمی کند. متون را بخوانید: انگلیسی ساده است و نه متون فنی حقوقی. ایران در ۲۵۰ سال گذشته به هیچ کشوری حمله نکرده است. ولی وقتی صدام ما را موشک باران می کرد و برای هشت سال به مردم ما حملات شیمیایی می کرد، هیچ کس به کمک ما نیامد. اگر در زمان حمله صدام به ایران دارای موشک بودیم، می توانست جرات این کار را از وی بگیرد و یا حداقل حملات کور وی را به مردم غیر نظامی کاهش دهد. من کسانی را که ایران را به رفتار تحریک آمیز متهم می کنند به این چالش دعوت می کنم که جمله فرمانده سپاه پاسداران را تکرار کنند که گفت: ما جز برای دفاع از قدرت نظامی استفاده نخواهیم کرد." آقای ظریف همچنین در واکنش به ادعاها مبنی بر نقض قطعنامه ۲۲۳۱ گفت که همه طرف های برجام پیش تر اعلام کرده اند که موضوع برنامه موشکی ایران جزئی از برجام نیست و دولت های آمریکا، آنرا در گذشته اعلام کرده اند. در قطعنامه ۲۲۳۱ عبارتی درباره موشک بالستیک است که ایران موضع خود را در همان زمان تصویب قطعنامه در آن مورد اعلام کرد. در این قطعنامه اشاره شده است به موشک بالستیکی که برای قابلیت حمل سلاح هسته ای طراحی شده است و این نوع موشک ها نباید مورد آزمایش قرار گیرند. ایران همان موقع هم اعلام کرد موشک های ما با قابلیت حمل سلاح نیستند و برای حمل کلاهک های متعارف طراحی و ساخته می شوند. وی افزود: امیدواریم موضوع برنامه های دفاعی موشکی ما خارج از برنامه و قطعنامه ۲۲۳۱ بهانه ای برای بازی های سیاسی دولت آمریکا نباشد.

سامانتا پاور نماینده وقت (۲۰۱۳-۲۰۱۷) آمریکا در سازمان ملل با اشاره به این که در پی این توافق در ارتباط با فعالیت های هسته ای ایران محدودیت هایی ایجاد می شود گفت: فعالیت های بالستیکی و موشکی ایران نیز در پی این توافق تحت نظارت سختی قرار خواهند گرفت. نماینده آمریکا در سازمان ملل به وظایف ذاتی این شورا و

اهمیت هوشیاری آن اشاره کرد و گفت: در هفتادمین سالگرد تاسیس سازمان ملل قرار داریم و بقول یکی از دیپلمات ها که در رابطه با وظایف سازمان ملل گفته: قرار نیست این سازمان ما را به بهشت ببرد بلکه تلاش می کند ما را از ورود به جهنم منع کند. وی با بیان این که شورای امنیت باید قدم های لازم را برای اجرای مصوبات خود بردارد خاطرنشان کرد: این شورا یکی از سخت گیرانه ترین تحریم ها علیه ایران را در ارتباط با فعالیت های هسته ای اش اعمال کرد.

سرلشکر جعفری فرمانده سابق کل سپاه: "آنچه باعث شده دشمنان ما سر میز مذاکره بنشینند، توانمندی دفاعی ملت ایران است که امیدواریم از آن پاسداری شود. وی با بیان اینکه اطلاعات دشمنان از محل نگهداری موشک های ما واقعی نیست، تصریح کرد: آنها شاید محل های اولیه نگهداری موشک ها را بدانند ولی محل های نگهداری موشک ها مخفی بوده و روش های شلیک این موشک ها در سراسر کشور گسترده شده است لذا دشمن با هزاران بمب نیز نمی تواند مانع از شلیک موشک های ما شود. در سال های اخیر با همت مسئولان نظامی و خدمات شهید طهرانی مقدم پدر صنعت موشکی ایران توان موشکی با پیشرفتهای بسیاری همراه بوده است. توانمندی های موشک های ساخت داخل به همراه برخی از ویژگی های منحصر بفرد آنها در نهایت باعث افزایش قدرت چانه زنی مذاکره کنندگان هسته ای در دفاع از حقوق هسته ای ایران در ژنو شده و تاثیر مثبت آن در شکل گیری توافقنامه ژنو به وضوح دیده می شود."

عباسعلی منصوری آرانی عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی در دوره نهم با تایید اقدامات موشکی ایران در فضای امنیتی اظهار داشت: "محور قطعنامه ۲۲۳۱ مبنی بر این است که طراحی موشک های حمل کننده کلاهک هسته ای ممنوع است، اما حرفی از آزمایش موشک های بالستیک زده نشده است. آمریکا، اسرائیل و هم پیمانانشان به دنبال امتیازگیری هستند و از هر فرصتی برای اتخاذ تحریم های جدید علیه ایران استفاده می کنند. لذا به خوبی می دانند که آزمایش های موشکی ضد برجام و ضد قطعنامه سازمان ملل نیست.

منصور حقیقت پور نایب رئیس کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی در دوره نهم با تاکید بر اینکه آزمایش موشکی ایران ناقض برجام نیست، عنوان می کند: "قطعنامه ۲۲۳۱ ایران را از فعالیت های موشکی منع نکرده است و این قطعنامه تنها جنبه توصیه ای دارد. مطالعه برجام توسط طرف های قرارداد برای آنها روشن خواهد کرد که در برجام اشاره ای به فعالیت های موشکی ایران نشده است. و مهمتر اینکه ایران تمام بندهای برجام و تاکیدات شورای امنیت را اجرا کرده اما این آمریکاست که عنوان می کند قطعنامه شورای امنیت را قبول ندارد.

نیبیله مسرالی سخنگوی موگرینی گفته است که: " برنامه موشک بالستیک ایران بخشی از توافق هسته ای سال ۲۰۱۵ نیست و از این رو آزمایش های موشکی نقض این توافق نیست. در خصوص قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت نیز این نهاد عالی سازمان ملل باید تصمیم گیری کند.

سرگئی ریابکوف معاون وزیر امور خارجه روسیه نقض قطعنامه ۲۲۳۱ را منتفی دانسته است. و معتقد است قطعنامه ۲۲۳۱ از ایران می خواهد که از آزمایش موشک هایی که قادر به حمل کلاهک هسته ای خودداری کند و این درحالی است که روسیه اطمینان دارد که ایران هیچ برنامه تسلیحاتی هسته ای ندارد.

نیکي هيلي نماينده سابق آمريكا در سازمان ملل (۲۰۱۷-۲۰۱۸) مدعی شد که "پرتاب آزمایشی موشک بالستیک میان برد کاملاً غیر قابل قبول است."

ماتیو راکرافت نماینده انگلیس در سازمان ملل نیز گفت که شورای امنیت خواستار تهیه گزارشی توسط آنتونیو گوترش دبیر کل سازمان ملل درباره آزمایش موشکی ایران و کمیته ایجاد شده در پی تایید توافق هسته ای شده است. وی مدعی شد که این آزمایش موشکی ناسازگار با قطعنامه های سازمان ملل است.

این در حالی است که «محمد جواد ظریف» وزیر امور خارجه ایران موضوع برنامه های دفاعی ایران را خارج از قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت دانست و گفت: جمهوری اسلامی ایران دفاع از خود را به اجازه دیگران موکول نمی کند. همچنین در نشست خبری مشترک با ژاک مارک آیرو همتای فرانسوی خود افزود: در مورد اجرای برجام چندین بار آژانس بین المللی انرژی اتمی و کشورهای عضو برجام اعلام کرده اند که ایران به تمام تعهدات خود پایبند بوده و آن ها را کامل اجرا کرده است. وی خاطر نشان کرد: همانطور که همه اعضای برجام در مذاکرات خود اعلام کرده اند، آزمایش های موشکی جزئی از برجام نیست. هم دولت فرانسه و هم دولت قبلی ایالات متحده آمریکا که مذاکرات را بر عهده داشت، اعلام کرد که آزمایش های موشکی جزئی از برجام نیست و ارتباطی به آن ندارد. (اصغری، ۱۳۹۲)

نتیجه گیری:

مطابق قطعنامه های ۱۷۴۷ و ۱۸۰۳ ایران از واردات و صادرات تکنولوژی و تجهیزات مرتبط با سلاح های سنگین و ابزارآلات جنگی دوگانه منع شده بود و از طرفی چون موشک های بالستیک به تنهایی صرفه پرتاب ندارند و برای حمل سایر سلاح های کشتار جمعی تولید می شوند. از طرفی ساختار موشک بالستیک که می تواند کلاهک هسته ای حمل کند با سایر موشک های بالستیک مشابه است؛ لذا ساختن این موشک ها توسط ایران مورد انتقاد دولت های غربی است. اما با عنایت به اینکه قانون ایران از شرع نشأت گرفته و فتوا جزئی از آن است و مطابق فتوای علمای دینی استفاده از سلاح های کشتار جمعی حرام است و این امر بارها و مخصوصاً در جنگ

تحمیلی با عراق به همگان ثابت شده لذا این نظر منتفی است. از طرفی همانطور که در بالا قید شد در قطعنامه ۱۹۲۹ شورای امنیت آمده است که ایران نباید از موشک‌هایی که کلاهک هسته‌ای حمل می‌کنند استفاده کند. در قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت آمده است که: "تحریم‌های" مربوط به موشک‌های بالستیک با توانایی حمل کلاهک اتمی تا هشت سال و "محدودیت خرید و فروش تسلیحات متعارف" تا پنج سال ادامه خواهد داشت در این قطعنامه "از ایران خواسته شده است که از موشک‌هایی با قابلیت حمل کلاهک هسته‌ای استفاده نکند." از یک سو لفظ خواستن با واژه انگلیسی *called upon* بیان شده است و با سایر الفاظ قطعنامه متفاوت است و از طرفی قطعنامه‌های شورای امنیت طبق فصل هفتم منشور الزام آور است. لذا رعایت این بند قطعنامه همانند دیگر بندها الزامی است. اما آنچه ایران در این قطعنامه و دیگر قطعنامه‌های شورای امنیت سازمان ملل از آن منع شده است موشک‌های با قابلیت حمل کلاهک هسته‌ای است. اما موشک‌هایی که تاکنون توسط ایران ساخته شده هیچکدام برای حمل سلاح هسته‌ای تجهیز نشده‌اند و صرفاً برای دفاع از تمامیت ارضی کشور ساخته شده‌اند. پس ایران ناقض تعهدات خود نبوده است و موضع‌گیری کشورهای غربی علی‌الخصوص آمریکا در برابر پرتاب موشک‌های ایران فصل جدیدی از تحریم‌ها علیه ایران گشوده است که نشان‌دهنده نقض تعهدات از طرف دولت‌های غربی است و نه ایران.

این نشان می‌دهد که کشورهای غربی به صلح آمیز بودن تمام تجهیزات و تسلیحات هسته‌ای ایران واقفند آنها با موضع‌گیری خصمانه نسبت به ایران برخورد می‌کنند تا مانع پیشرفت ایران شوند. بنابراین می‌توان نتیجه‌گیری کرد که دعوای زرگری‌ای که دولت‌های غربی در خصوص آزمایش‌های موشکی ایران به راه انداخته‌اند مثل اقدام، امریکا، انگلیس و فرانسه، که طی نامه‌ای به کمیته تحریم‌های شورای امنیت، به منظور تحقیق و بررسی موضوع آزمایش موشک‌های بالستیک، ارسال کردند. اما تاکنون نه از نامه و نه از سرنوشت تحقیقات کمیته تحریم‌های شورای امنیت خبری نیست و این آشکارا نشان می‌دهد که این دست‌موضع‌گیری‌ها، پیش از آنکه تبعات و نتایج عملی داشته باشد، اهداف و انگیزه‌های سیاسی دارد. این واکنش‌ها دو انگیزه مهم دارند:

۱. یکی اقناع جناح‌های منتقد و مخالف امضای توافق هسته‌ای در امریکا و سایر کشورهای غربی مبنی بر اینکه عملکردهای نظامی ایران، کاملاً تحت نظر و کنترل است و در این باره نگرانی خاصی وجود ندارد.
 ۲. دوم، ارسال یک پیام ضمنی هشدارآمیز به ایران که غرب به دقت رفتارهای نظامی ایران را زیر نظر دارد و در صورت نیاز می‌تواند از این اقدامات، به عنوان بهانه‌ای برای عدم عمل به تعهداتش، استفاده کند.
- با این حال، واقعیتی که در این میان، وجود دارد این است که توانمندی نظامی و دفاعی کشور، بدون شک یکی از مهم‌ترین محورهای راهبرد نظامی جمهوری اسلامی ایران برای مقابله با تهدیدات است و نیروهای نظامی

باید همچون پیش از این توافق توجه و تمرکز خود را بر توان دفاعی و نظامی کشور، متمرکز کرده و با بی اعتنایی نسبت به بازی های رسانه ای غرب، برنامه های خود را براساس نیازهای دفاعی و حساسیت های امنیت ملی ادامه می دهند. چرا که آزمایش های موشکی ایران، از نظر حقوقی هیچ یک از مفاد توافقنامه اتمی جامع میان ایران و قدرت های جهانی و همچنین قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل متحد را نقض نمی کند.

منابع:

۱. ابوالحسن شیرازی، حبیب اله (۱۳۹۴)؛ کالبدشناسی مذاکره هسته ای ایران و آمریکا تا حصول برجام و تصویب قطعنامه ۲۲۳۱؛ فصلنامه مطالعات روابط بین الملل، دوره ۸ شماره ۳۰؛ صفحه ۹-۵۵.
۲. احمدی، عبدالرضا؛ جلال پور، شیوا (۱۳۹۷)؛ مناقشه برجام و ورود ایران به کشورهای در حال توسعه؛ چهارمین همایش ملی علوم و فناوری های نوین ایران.
۳. اصغری، زهرا؛ حاشیه‌نگاری خبرنگار ایسنا از لحظه اعلام توافق ۱+۵ و ایران؛ وبگاه ایسنا؛ <https://www.isna.ir/news/92090503819> " تاریخ دسترسی ۱۳۹۲/۹/۵.
۴. آیت الله خامنه ای، سید علی؛ پاسخ رهبر انقلاب به ۱۱ پرسش درباره مسئله هسته‌ای؛ وبگاه رهبری، <http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=29440> " تاریخ دسترسی: ۱۳۹۶/۰۱/۱۶.
۵. جعفری لنگرودی، محمدجعفر (۱۳۹۰)؛ ترمینولوژی حقوق، چاپ بیستم، تهران، انتشارات گنج دانش.
۶. خلیلی، پیام؛ همه موشک‌های ایران؛ از مافوق صوت‌ها تا موشک‌های قاره‌پیما؛ وبگاه خبرگزاری مهر؛ mehrnews.com/xpDNW " تاریخ دسترسی: ۱۳۹۵/۱۲/۲۰.
۷. زیبا کلام، صادق؛ زمانی، محسن (۱۳۹۶)؛ تاثیر برجام بر سیاست، نظم و راهبردهای امنیتی خاورمیانه؛ فصلنامه تخصصی علوم سیاسی؛ سال سیزدهم، شماره سی و نهم، ۱-۲۲.
۸. عابدینی، عبدالله (۱۳۹۵)؛ مقایسه تحریم تسلیحاتی علیه ایران در قطعنامه ۲۲۳۱ و قطعنامه های پیش از آن؛ فصلنامه مطالعات راهبردی سیاستگذاری عمومی.
۹. قیصریگی، آیت؛ (۱۳۹۴) مذاکرات هسته ای؛ از ابتدا تا برجام؛ روزنامه آفتاب، شماره ۴۴۸۱.
۱۰. ملاکریمی، امید؛ جلالی، محمود؛ رئیسی، لیلا؛ (۱۳۹۶) تحلیل حقوقی «قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت» و بررسی رابطه آن با برجام؛ فصلنامه مطالعات حقوق عمومی؛ دوره ۷۴، شماره ۷.
۱۱. موحد، نعیمه؛ ۹ دلیل رهبری برای عدم مخالفت با مذاکرات؛ وبگاه الف؛ <http://old.alef.ir/vdcfy0d0cw6dtxa.igiw.html?252018> " تاریخ دسترسی: ۱۳۹۶/۰۱/۱۶.
۱۲. موسویان، سید حسین؛ حسینی، دیاکو (۱۳۹۴)؛ منطق پیامدهای مطلوب و نامطلوب برجام؛ فصلنامه مطالعات راهبردی سیاستگذاری عمومی.
۱۳. میرعباسی، سیدباقر (۱۳۹۴)؛ حقوق بین الملل عمومی، تهران، انتشارات دادگستر.
۱۴. هیراد، یحیی؛ خلاصه‌ای از راه‌حل‌های تفاهم‌شده بین ایران و ۱+۵، وبگاه انتخاب، " entekhab.ir/000pGC " تاریخ دسترسی: ۱۳۹۶/۰۱/۲۱.

وبگاه های مورد استفاده:

<http://www.un.org/en/sc/documents/>
<http://inhnews.ir/fa/news/14058>
<http://www.neconews.com/vdcfvedt.w6dxcagiiw.html>
<https://www.iaea.org/publications/documents/infcircs/>

<http://journal-dadpishgan.ir>

ماهنامه پژوهشنامه تطبیقی دادپیشگان

Is Iran's ballistic missile test a Violation of Barjam?

Abstract:

Joint Comprehensive Plan of Action an agreement was reached on Iran's nuclear program with the P5 + 1 on July 14, 2015. And its goals are to ensure that the nuclear program is peaceful and that Iran's right to enrich itself is recognized and that Iran does not acquire nuclear weapons; abolish outrageous sanctions; In this article we review the literature on the subject by studying library and Internet resources. To illustrate, Security Council resolutions include sanctions on ballistic missiles capable of carrying nuclear warheads and restrictions on conventional arms sales. But Iran's missiles are not equipped to carry nuclear weapons and are designed solely to defend the country's territorial integrity. Therefore, from the legal point of view, missile tests do not violate any of the provisions of the Security Council Resolution. And these hostile, politically motivated positions indicate that the West is monitoring Iran's defensive behavior and, if necessary, failing to fulfill its obligations.

Keywords: Atomic Energy, Ballistic Missile, Joint Comprehensive Plan of Action, Missile test

